

Monumentenzorg op weg naar VROM?

Een gemiste kans

Decentralisatie raakt zijn magische imago als de allesoplosser van problemen langzaam kwijt. Steeds meer wordt duidelijk dat het geen doel op zichzelf is, maar een middel dat uitdrukking moet geven aan een beleid. De voornaamste voordelen die aan de decentralisatie worden toegeschreven zijn bekend. Decentralisatie biedt de mogelijkheid werkzaamheden dichter te brengen bij de mensen waar het om gaat en schept de mogelijkheid activiteiten binnen een werkveld te koppelen aan verwante werkterreinen. Maar er zijn ook nadelen. Versnippering van beleid, rechtsongelijkheid en, niet te vergeten, de mogelijkheid van een verdeel- en heerspolitiek.

In een discussie over de decentralisatie van een beleidsterrein worden argumenten tegen elkaar afgewogen. Het is dan van belang te weten welk doel met de decentralisatie wordt nagestreefd. Op grond daarvan is het mogelijk de argumenten van een waarde, van een zeker gewicht, te voorzien, waardoor het afwegen daadwerkelijk kan plaatsvinden. Het omschrijven van het doel van de decentralisatie van de monumentenzorg is niet moeilijk. We gaan er vanuit dat de decentralisatie een bijdrage moet leveren aan de oplossing van de problemen van de monumentenzorg. Met betrekking tot de meeste problemen bestaan er ook geen grote verschillen van mening meer. We moeten namelijk concluderen dat de monumenten als zodanig gewaardeerd worden, maar dat de zorg voor die monumenten niet hoog scoort op het politieke prioriteitenlijstje. Dit leidt tot een voortdurend afbrokkelend landelijk subsidiebudget. Eén van de oorzaken hiervan is dat de communicatie met de diverse uitvoerende diensten van de overheid moeizaam verloopt. In die zin zal de monumentenzorg dan

ook gebaat zijn bij decentralisatie.

Bekend is dat de aanvraag voor een restauratie over zoveel schakels moet lopen en daardoor zoveel tijd kost dat de aanvrager op het moment dat hij een reactie ontvangt, al bijna vergeten is dat hij om iets dergelijks had gevraagd. Aangezien mensen die willen restaureren niet lang kunnen wachten is een snelle reactie juist van groot belang. Verder zijn nu veel instanties bij de goedkeuring betrokken en is de (geografische) afstand tussen aanvrager en beoordelaars vaak groot, waardoor weinig rekening kan worden gehouden met de wensen van degene die wil restaureren. Een verbetering op dit punt kan de bereidheid om te restaureren vergroten. Kortom, decentralisatie kan de invloed van de burgers vergroten, de proceduurtijd verkorten en maatwerk mogelijk maken.

Decentralisatie kan bovendien de belangstelling van de bevolking verhogen door de monumentenzorg in samenhang

met andere beleidsterreinen – zoals de stadsvernieuwing – uit te voeren. Monumentenzorg kan dan profiteren van de activiteiten van die aangrenzende beleidsterreinen.

In één adem met de decentralisatie wordt de opsplitsing van het huidige geregistreerde monumentenbestand in twee lijsten genoemd. Als voornaamste criterium voor de splitsing zal gelden of een monument van nationaal of van lokaal belang is. De „nationale” monumentenlijst zal ongeveer 7000 grote monumenten bevatten (A). Het overgrote deel van de kleine monumenten (± 35 000) komt daarmee in de lokale B-lijst terecht. De decentralisatie van de monumentenzorg zal voornamelijk deze monumentengroep betreffen. Het is nu de vraag welk doel met deze splitsing wordt nagestreefd. Uiteraard wordt als argument genoemd dat monumenten van nationaal belang het invloedsterrein van gemeenten te boven gaan en dat decentralisatie daarom niet mogelijk is. Maar wellicht is er een nog niet

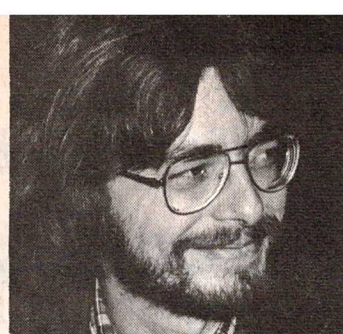

genoemd doel mee gediend. In de monumentenwereld leeft de veronderstelling dat er eerder geld ter beschikking wordt gesteld voor de nationale monumenten dan voor de lokale. In die redenering past de splitsing, want dat zou de nationale monumenten ten goede komen. Daar komt dan nog bij dat degenen die het monumentenbeleid het hevigst hebben bekritiseerd voor het minst rendabele deel mogen zorgen.

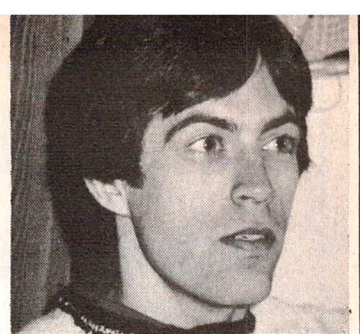
Al eerder in deze columns hebben we gewezen op het grote

drs. ir. A. Dreimuller

drs. A. van Hooren

verbrokkeling van krachten en alleen daarom al moet zij worden afgewezen. Ook de Rijksdienst voor de Monumentenzorg betwijfelt in haar laatste jaarverslag het nut van de splitsing. Zij wijst op het verloren gaan van de eenheid van beleid. De Rijksdienst stelt voor de bevoegdheden (en de instrumenten) te verdelen. De lokale bestuurders ontvangen de bevoegdheden over alle monumenten binnen hun gemeentegrenzen, terwijl het Rijk bevoegd blijft tot beslissingen waarvan het belang de lokale sfeer te boven gaat. Het lijkt een klein verschil, maar het is van groot belang. De Rijksdienst kan een zinvolle adviesfunctie krijgen, de eenheid van beleid kan nog steeds worden nagestreefd, de splitsingsoperatie is niet nodig, een gezamenlijke belangenbehartiging blijft mogelijk en financieel behoeft het budget niet te worden verdeeld. Daardoor ontstaat de mogelijkheid het subsidiebudget als één

geheel zichtbaar te houden in de begroting van enig ministerie en extra bezuinigingen blijven daardoor ook goed zichtbaar.

In het advies van de Werkgroep Decentralisatie Monumentenzorg aan de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken stelt zij voor de gemeenten de uitgaven voor de B-monumentenzorg te laten financieren uit haar algemene middelen. Na afwikkeling van de huidige subsidie-aanvragen moet die situatie zo snel mogelijk ingaan. Dat houdt in dat er niet meer van een landelijk subsidiebudget voor B-monumenten sprake zal zijn. Dat houdt tevens in dat de wijze waarop de monumentenrestauraties worden gesubsidieerd naar alle waarschijnlijkheid zal afwijken van de subsidiëring in de stadsvernieuwing. Er zijn namelijk andere en betere methoden denkbaar zoals doeltuikeringen van het Rijk op basis van reële plannen of plannings. Een beslissing over de subsidiëringwijze in de stadsvernieuwing is nog niet genomen. Daarom ook adviseerde de vertegenwoordiger van VROM in de werkgroep op die beslissing te wachten en de gekozen methode ook op de monumentenzorg van toepassing te verklaren.

Voor veel mensen is het duidelijk dat restaureren wel heel veel weg heeft van renoveren van gebouwen die toevallig op een of andere lijst voorkomen. Het is dan ook goed te verklaren dat in de discussie over de decentralisatie van de monumentenzorg het verband tussen monumentenzorg en stadsvernieuwing steeds weer opduikt. Onder meer hierom zou een samenvoeging onder één ministerie zeer wenselijk zijn. Het is daarom te betreuren dat bij de geweldige reorganisatie die er heeft plaatsgevonden, monumentenzorg niet is verhuisd naar de plek waar haar belangen – financieel en uitvoeringstechnisch – beter tot hun recht zouden komen. Maar wie weet is de historische kans nog niet verkeken.

gevaar van de splitsing en de decentralisatie, namelijk de verdeling van de armoede. In die zin is de redenering dan ook juist. Het is echter maar de vraag of de lokale monumenten er slecht af zullen komen. Naar alle waarschijnlijkheid zal bij de verdeling van het huidige (magere) subsidiebudget het relatief grootste deel voor de nationale monumenten worden gereserveerd. Van enige belangenvertegenwoordiging met gewicht zal straks geen sprake meer zijn. De belangenbehartiging van de

lokale monumenten zal daarentegen in kracht groeien. Niet alleen vanwege het feit dat de gemeenten zich meer verantwoordelijk voor monumenten zullen gaan voelen, maar ook omdat er via de wethouders politieke verbindingen met „Den Haag” bestaan. De lijn die zich in het verleden heeft afgetekend, waarbij een steeds groter deel van de subsidies woonhuismonumenten ten goede komt, zal zich daarom in de toekomst waarschijnlijk voortzetten.

De splitsing betekent een

